

Előfizetési díj helyben:
 Egész évre 8 frt = 16 korona.
 Fél évre 4 frt = 8 korona.
 Negyedévre 2 frt = 4 korona.
 Vidékre 1 frttal több.

Hirdetési díj:
 Egész oldal 20 frt. Fél oldal 10 frt.
 Negyedoldal 5 frt.

Ezenfelül minden hirdetésnél 30 kr
 kincstári illeték fizetendő.

SZABADSÁG.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

EGYES SZÁM ÁRA 15 KR.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 VII-ik kör, Virág-utca 387. szám
 Ugy a kéziratok, mint a hirdetések ott vétetnek fel.

„Nyiltér“ sora 15 krajczár.

Csak bérmentes levelek fogadtatnak
 el s kéziratok nem adatnak vissza

Kisebb hirdetéseknel minden szó
 után 5 kr és kincstári illeték szá-
 mítottatik.

Szabadka-Szerajevo.

Czimnek elég furcsán hangzik, de hasonlatnak valamennyire megjárja.

Szabadka, a mint tudjuk. Magyarországon van, tehát kultur államban, sőt szereti magát előkelő, gazdag városnak nevezni, sőt hizeleg nekünk az az országos megítélés: hogy Szabadka hazánk harmadik városa.

Szerajevo az okkupált Boszniának fővárosa, s a távol keleten műveletlen nép között emelkedik, és azok által gondoztatik.

És mégis, a mikor Szerajevonak Szabadkától kellene tanulni, megfordított viszonyban állunk, mert Szabadka tanulhat Szerajevótól. Tanulhat Szabadka hatósága rendet, tisztaságot, felügyeletet mindenre, sőt megtanulhatná ott az országutak mikénti építését és fenntartását is.

A mi törvényhatóságunk tisztviselői szeretnek tanulmányutakat tenni városi költségen, s elköltének, ha kell ezeket is, s elmulatják idejüket a helyett, hogy itthon dolgoznának, s mikor megtérnek a tanulmányutakból: kittünik, hogy nem tanultak semmit, vagy ha tanultak, nem tudják azt érvényesíteni.

Tettek tanulmányutat, hogy majd építenek egy diszes, milliós kaszárnyát, tettek tanulmányutat, hogy a gymnasiumok berendezését másfelé is megismerjék, elmentek vidékre papokat fogdosni, hogy gymnasiumunkat azok kezére játszzák, azonban mindez egy-

egy jó eszem-izommal feledésbe került, az utazgató tisztviselő urak utazási számlái pedig kifizetve, irattárba jutottak.

Ennyi az egész egyéb semmi.

A tanulmány-utrá járó tisztviselőnek soha nem jutott eszükbe az, hogy más városok közegészségügyét, vagy köztisztasági rendszerét is figyelem tárgyává tették volna, hogy ezt a régi slendrián eljárást nálunk végre sarokba vágják.

Szabadkán szélben söprik az utcákat, eső után öntöznek, a kavicsolt országutakat földdel töltögetik, sőt megengedhetőnek tartják még azt is hogy egyik forgalmasabb uton — épen a polgármester háza közelében — téglatornyelékkel telt földdel terítsék be a zökkenésig kivájt kövezet felületét.

Ha nem tudják megtanulni, mikor locsolhassanak, mikor söpörjenek, a kavicsolt országutakat miképen tartásuk fenn és ha Európa nyugati részén tett tanulmány-utak után ez irányban semmi nem ragadt rájuk, ám menjenek a távol keletre, menjenek el Szerajevoba és ott mindezt megtanulhatják, sőt tanulhatnak még ennél többet is, daczára annak hogy Bosznia kívül fekszik az u. n. kulturnepek vonalain, mig mi itt vagyunk az ország azon részén, a hol már nagy előhaladásról és műveltségről is szeretnénk beszélni.

A részletiv-ügyletek.

Az a fegyver-durránás, mely kioltotta a vakmerően spekuláló bankár életét, felrázta az érdekelteket hires lethargiájukból. Gondolkodni kezdtek, hogy jó helyre tették-e kis pénzüket, mikor hitelt adva sokat ígérő reklámnak, előkelő urak által aláírt köszönő leveleknek: borsespekulánsra bízták kis tőkéjüket, A tépelődés már nem segít, a pénz már eluszott.

Hirlapjaink megkondítják a vészharangot, a vizsgáló bíró felveszi a jegyzőkönyvet, a publikum szörnyen haragszik. De mikorára kigyepesedik az öngyilkos hantja, felszáradnak a könnyek, a jegyzőkönyveket elhelyezik az irattárba, elfejtjük az egész ügyet a kárvalottakkal együtt.

Pedig a baj komoly. Nem azon akadunk meg, hogy egy bankár tilalmas dologra adta a fejét, de megdöbbentő, hogy egész társadalmunk inficiálva van. A magyar embert megfogta a játék-düh. A miniszteri hivatalnok az árfolyamokat tanulmányozza, a vaskereskedő buza schlussokat vesz, a cukrász a korpa iránt érdeklődik, a lelkész, bocsánat a kemény szóért, a cours blattból imádkozik.

Játszani és újra játszani. Kártya, börze, totalisateur, lutri. . . ez van napirenden, ez pusztítja a magyart oly mértékben, mint a török-tatár sem tette. Háttérbe szorul a komoly, fáradságos munka, mely tartalmat adna az életnek.

Sorsjegy után áhitozik társadalmunk aprajagyja. Ha nem képes egy összegben lefizetni a papir árát, megveszi két forintos havi rátákra. Az első részleteket lefizeti s a sorsjegy már az övé. A papírost ugyan nem mutatják

TÁRCZA.

A „természetes ember.“

Szabadka, 1894. jul. 29.

Ily czim alatt egyik helyi lap legutóbbi száma egy cikket bocsájtott világgá, mely hivatva volna az emberiséget kiragadni ama vastag tévedésből, és szellemi sötétségből, melybe azt Darwin hirhedt tanai juttatták. . .

Darwin nagy elméletét az ember származásáról fölöslegesnek tartjuk e helyen már csak azért is körvonalazni, mert a kit ez a kérdés valaha érdekelt, bizonyly olvasta ide vonatkozó hatalmas munkáját. Annyit azonban szükségesnek tartunk megjegyezni, hogy:

Darwin azt nem állítja, miszerint mi a majomtól származunk, tehát «testvérek vagyunk a majommal», hanem hogy *testvérek vagyunk a majommal*, vagyis az ember eredete oly állatfajra vezethető vissza, mely ugy a közös ember-fajknak, mint a közös majom-fajknak közös apja. . . . Ezt bizonyítja az anatomia, a phrenologia és Brehm Alfréd. szerint a psychologia is. Hogy a philosophia sem mond ellent e tannak, látni fogjuk alább.

Darwin elméletének azonban nem ez adja

nagy jelentőséget, mert az elvégre is kevésbé lényeges, hogy *ősapánk, nagybátyánk, vagy testvérünk-e a majom*, — mint az hogy: *az ember állattól származik, tehát állat.*

Az ember állat! Minő paradox állítás! Pedig ez oly egyszerű és természetes, mint bármely sarkigazság.

Mert ez az állítás csupán a hit hagyományaiba ütközik, mely azt tanítja, hogy az ember Isten képére és hasonlatosságára teremtett.

Jól van. Tegyük föl, hogy így van. Távol legyen tőlünk hogy kétségbe vonjuk Isten létezését, előbbi állításunk miatt azonban mégis atheismussal vádolhatna valaki, mert ha az ember állat, s Isten az ő képmására teremtett bennünket, tehát ő is — állat?

Nem! Isten eme tanok szerint egyszerűen sem nem ember, sem nem állat. Mert azt csak a legridegebb emberi önzés hitette el önmagával, hogy testre és lélekre olyan mint Isten. Vajjon ha a tér végtelen mennyiségű naprendszereinek valamelyik bolygóját szintén művelt, eszes és istenfélő emberek lakják, a kik az ottani természeti viszonyok folytán azonban véletlenül csőrrel, szarvakkal, vagy szárnyak-

kal, tollakkal bírnak, — nem vindicálhatják-e maguknak azt a jogot, hogy az Isten szintén az ő alakjukat viselje?

Nem képzelhetjük-e s nem könyebben érthető-e így a Mindenhatóság fogalma is, hogy Isten voltaképpen láthatatlan, érzékelhetetlen s a világúrt betöltő Erő? . . . Nos és ekkor az egyetlen akadály is el van hártva azon meggyőződésünk elől, hogy — az ember állat. Mert az, hogy az ember egyszerűen sárból és vízből, mint egy csoda teremtmény *lett*, — aligha megy magyarázat számba. Kitől származhatott tehát az ember? Önmagából? Nem, mert úgy azt kellene hinnünk, hogy ember öröktől fogva volt.

Istenből? Érzékelhetetlen és láthatatlan erőből nem lehetett anyag! Vagy nem különös az is, hogy a hithagyomány megnevezi az embert eredményező *okot* — mint agyagot és vizet — azonban állatokat szülő *okot* elhallgatja, csupán annyit mond hogy *lett*. E szerint az első esetben — bármily furcsán ugyan — még együtt van az ok és okozat, a második esetben azonban nincsen.

A hithagyomány tehát ugyszólván öntudatlan is ama tan — nem mondjuk igazság mellett harczol: — hogy az embert eredményező *ok*.

meg neki, de kap részletet. S ez a cifra papiros megteszi a szolgálatot: alapot nyújtott légvárak építésére.

Kevés ember szerzett még részletfizetéssel sorsjegyet. Rendszerint megunja a várakozást és abban hagyja, vagyis stonirozza az ügyletet, mi a bankárra nézve soha sem jár veszteséggel. S ha megszerzi a részletet alapján magát a sorsjegyet, akkor keresztül vitt egy ügyletet, melyből az eladónak 30 százalékos nyeresége volt.

Igaz, hogy érvényben levő törvényünk azt mondja, hogy részlet-ügyletnél 15 százalék legyen a maximális nyereség, de az is igaz, hogy számításaim mindig jóval magasabb százalékot mutatnak, pedig adataim a bankároktól a hírlapokban közölt hirdetésekben veszem.

Törvényünk azt is mondja, hogy a pénzügyminiszter közegének joga van ezen üzletágra vonatkozó könyveket átvizsgálni s számon kérni, hogy az eladott sorsjegy tényleg az eladó rendelkezésére áll-e. A bukásra kész bankár ennek dacára nyugodtan zálogosítja el a másnak tulajdonát képező értékpapírt.

A részletfizetésre való vásárlásra jogosultsága nem tagadható meg, csak csinálják oly alakban, hogy ne járjon tulságos veszteséggel. És erre van mód részlet nélkül. Csak ne forduljanak a hirdetésekre épített bankokhoz, hanem szolid és jónevű pénzintézetekhez.

Az eljárás a következő. A fél megveszi a kiszemelt sorsjegyet. Egy hó múlva megfizeti a tartozás kamatját s a tőkéből is törleszt valamit, megint egy hó leforgása után kiegyenlíti a tartozás maradékának kamatját és a tőkéből törleszt annyit, a mennyi kerül, így tovább. A megszabott kamatláb semmi esetre sem nagyobb 6 százaléknál.

Igy járnak el nagyobb pénzintézeteink, ezt kell általánosítani addig is, míg nagy közönségünk érkeke oda fejlődik, hogy egyáltalán nem vesz sorsjegyet, hogy jövőd boldogságát nem a vak véletlen, hanem veritékes fáradság segítségével akarja megállapítani. Ez nem a törvényhozás, hanem az iskola tiszte. Itt kell dologra szoktatni az ifjúságot, arra kell hatni, hogy az ifju vérebe menjen át az a meggyőződés, hogy: »munkásság az élet sója.«

Havas Miksa.

nak azonosnak kell lenni az állatok szülőikkel, — más szóval: az ember állat.

Mit tud valaki ezen igazság ellenében felhozni? Csupán az ember és az állat szellemi képességei közt lévő különbséget. Ámde nem sokkal nagyobb-e a legműveltebb ember és a legostobább és műveletlenebb ember közt lévő különbség, mint a legbutább ember és a legokosabb állat között? Különb is mi az alapcélja voltaképpen minden szellemi tevékenységnek, s tán még a művészetnek is? Nem legtöbbször az anyagi jólét? Ki törődik hírrel, dicsőséggel, ha nincs mit enie? Ki törődik vallással, s — valljuk meg — hazaszeretettel, ha reszket, midőn nincs mivel védje testét a hideg ellen, ha testi kinok gyötrik? S ha külsőleg annyira szeretjük megkülönböztetni magunkat az alsóbb rendű teremtményektől, ha isteni lelket érzünk magunkban — miért eszünk, iszunk, alszunk, születünk, szaporodunk, meghalunk, küzdünk a kenyérért éppen úgy mint a megvetett, a számba sem vett — állatok?

Miért? Miért?

Mert az ember specialis tulajdonsága: a *hiúság, a képzelődés* ... **M. B.**

Törvényhatósági közgyűlés.

— Julius 24-én. —

Szabadka sz. kir. város törvényhatósága Vojnich István főispán elnöklete alatt a jelzett napon rendkívüli közgyűlést tartott, melyen a következő tárgyak nyertek elintézését:

Tudomásul vétetik a kereskedelmi miniszter leirata, az építendő nőtanítóképezde helyének kisajátítása tárgyában, s a tanács utasíttatik a leiratban foglaltak szerint haladéktalanul intézkedni.

Olvadás alá került a lakbér szabályzatot illető tanácsi javaslat. Dr. Vasdényei módosításával, s a 31 §. kihagyásával egész terjedelmében elfogadtattott.

Olvastattott a tanácsi javaslat a „Mária-Valeria“ kózkórház alapszabályainak jóváhagyása iránt s ezzel egyidejűleg az újonnan szervezett tisztviselői, orvosi és segédorvosi fizetések megállapítása. A közgyűlés a főorvos fizetését 900 frt. és 66 frt iroda általánra, az osztály-orvosok fizetését 720 frtra, s a kórház gondnok szabad lakás élvezetével egybekötött-fizetését 800 frt. és 40 frt iroda általánra emelte föl.

Elfogadtattott továbbá a tanács javaslata a a polgári fiúiskola III. osztályának felállítása iránt, s ezen osztály felállításával szükségessé vált rajz- és szépírási szakcsoportra képesített segéd-tanítói állást a közgyűlés rendszeresíti ennek fizetését évi 600 frtban s 120 frt lakbérösszegben megállapítja, s utasítja az iskolaszéket a pályázat mielőbbi kiírására, s a választásnak iedejében történendő megejtésére.

Végül olvastattott a tanács javaslata a m. kir. belügyminiszteriumnak a sertés hizlaldák áthelyeztetésére. f. év február 9-én s f. év június hó 14-én kelt s a törvényhatósági közgyűlés 1890. évben hozott határozatát megsemmisítő leirata iránt a gazdasági és egészségügyi bizottság javaslatai alapján. — A fent hivatkozott ministeri rendeletre a tanács úgy a gazdasági és egészségügyi bizottság javaslata alapján a város közönsége ezennel határozatilag kimondja azt, miszerint a hizlaldák áttelepítésére szükséges területeken készitendő utak és trágya kihordó út előállítása költségeihez egy harmad ($\frac{1}{3}$) részben hozzájárul s ebből kifolyólag a sertés hizlaldához felhívást rendel kibocsájtani, mely főbb pontjaiban a következőket tartalmazza:

- 1) Egy telep helye 1000 □ öl.
- 2) Ha legalább 16 telepet igénylő nem jelentkezik a város közönsége az áttelepítést eszközölni nem fogja.
- 3) Jelentkezők kötelezetnek egyetemlegesen a kisajátítási költségek viselésére, továbbá a telep helyén a közutakra szükséges területeket a város közönségének átengedni, nemkülönben a trágya kihordására szükséges területeket a város közönségének átengedni, valamint a trágya kihordására szükséges utat saját költségükön megszerezni, s végül a közegészségügyi szempontból szükséges intézkedéseket sajátjukból fedezni.

Ez a rendkívüli közgyűlés a nagy forráság dacára is hidegen hagyta a város atyáit, mert éppen nem érdeklődtek. A közgyűlés összes személyzete lehetett 25 ember, melyből városi tisztviselő 15 obtyinár úr pedig 10 drb volt.

Ja, nem volt választás, nem lehetett kenyeret osztogatni és nem volt kilátás áldomásra, hát mi az ördögnek is törjék

magukat a mi bratyáink a város közgyeieirt, ha még egy kis behűtött áldomás-sór élvezetere sincs kilátásuk?

Mi ezen nem is csodálkozunk, mert ez több, mint egy évtizede begyakorolt szokás de csodálkozunk azon, hogy nem ég le arcukról a bőr a szabadkai obtyinár urak nagy részének a mikor eléggé lelkiismeretlenek az adózó polgárság megbizását elfogadni, de eléggé élhetetlenek aztán arra is, hogy a beléjük helyezett bizalomnak soha meg ne feleljenek.

A kinek bűzös a közügy, hagyja ott helyét, s ne akarjon azzá lenni, a mi úgy sem lehetne soha; mert így benne az pandúr is nem a tudományt, hanem egyszerűen az obtyinárságát szalutálja.

Közp. ipar, kereskedelem.

Kilencszáz frt. ösztöndíj külföldi tanulmányutra.

A kereskedelemügyi miniszter a *szegedi kereskedelmi és iparkamarához* intézett leiratával pályázatra hívja föl az érdekelteket „a Pesti magyar kereskedelmi és iparbank“ ösztöndíjára a következőkben:

A folyó évre esedékes 900 frtos ösztöndíjat az alapító oklevélre való tekintettel a miniszter ur oly ifjak részére tűzi ki, a kik valamely hazai iparos iskolát kiváló sikerrel végeztek, ami végbizonyítvánnyal igazolandó.

A folyamolványok. Lukács Béla kereskedelemügyi miniszter urhoz czimezve, a szegedi kereskedelmi és iparkamaránál nyujtandó be, f. 1894. évi augusztus hó 31-ig.

Tanulmányozás tárgyául a miniszter ur azon kérdést tűzi ki, hogy mily módon és eszközök által lehetne kötő és szövészeti gyár iparunkat fejleszteni; összehasonlítás teendő hazai szövőiparunk s a nyugoti államok ugyanez ipara közt; részletesen tanulmányozandók azon okok, melyek ez iparunk fejlődését nehezítik, azon eszközök és módok, melyek annak fejlesztésére vezethetnek, és hogy mennyiben lehetne a gyáriparral kapcsolatosan a házi iparosokat is állandó foglalkozással ellátni. E czélból az ösztöndíjazás által különösen Német-Francia és Angol országok e tekintetben fejlett szövőipari viszonyai tanulmányozandók.

Oly pályázó, ki alapos iskolai előképzettség mellett a tanulmányok kitűzött kérdés tekintetében már elméleti vagy gyakorlati irányú tanulmányokra hivatkozhatik, illetve olyanokat kimutathat, nemkülönben a kellő nyelvismeretekkel is bír, az ösztöndíj odaitélésénél előnyben fog részesítettüni.

A tanulmányút tartalma 6 hónapban van megállapítva és az ösztöndíjas a kitűzött kérdésre vonatkozó tanulmánya eredményérő jelentést tartozik tenni a kereskedelemügyi miniszternek.

Baromfitartás szűkebb helyen. Ott hol a baromfi kedve szerint kóborolhat, majorudvarban, szántón, réten, legelőn; hol zöld fűben, szemes életben, rovarokban daskálhat, fris vízben hiányt nem szenved, ott nem csak neki van gyöngyölete, hanem a baromfitenyésztőnek sem fájdul meg a feje a tartásból eredt bajok miatt. Ám a tartás és tenyésztésbeli gondok oly mérvben nagyobbodnak nála, a milyenben a rendelkezésre álló tér kisebbedik; mert mindhiába, a baromfinak is éltető eleme a szabadság és szűk fogságban özőnével származnak a bajok, mert hibák nehezen kerülhetők ki. A kacsának szüksége van vízre, legelőre, szűk baromfi-

udvarban izgágái által kellemetlenné válik. Szűkebb helyen inkább boldogulunk a luddal, mintsem vele. Éppen úgy a husra való tenyésztéssel, mintha tojáshyerést szándékolnánk. Nem akarom azt állítani, hogy olyan egyén, kinek szabad tyuklegelője nincsen, egyáltalán ne foglalkozzék tyuktenyésztéssel, és ha erre szánta magát, legyen készen reá, hogy a csak legszigorubb tisztaság és észszerű gondos tartással fog némi eredményt érni. A baromfiól legyen száraz és világos s a hidegtől lehetőleg védett, de épp oly kevésbé tanácsolom a fűtést, mint a lóganéjnak a tyukólban való felhalmozást. Nagyobb hőre általában nincsen szükség, csak a fagytól óvhassuk meg a baromfit. Tiszta homok és hamu szintén jobb a szalmával való aljadsznál. A mész elkerülhetlen, azért gondoskodjunk a baromfi-udvarban mésztörmelékéről s arról, hogy a járás-kelésnél kaparó hajlamukat kielégíthessék. A tyuk mindentevő, tehát lehetőleg változatos takarmányról kell gondoskodni, mellőzve a sós és ecetes konyhai hulladékokat. Zöldtakarmány után szebb és ízletesebb tojást nyerünk, de este a tojóknak szemes eleséget adjunk. Az eleséget lehetőleg kisebb adagokban szolgáltatassuk. A konyha és kertbeli hulladékok mellett igen jó szolgálatot tehet az elaprózott sárga vagy burgundi répa. De egy darabka fejes saláta, vagy egy répa egészében is csemege számba mehet. Gondoskodjunk hushulladékokról, vagy amerikai hushulladék-lisztről, 5—10 gramm fejenként igen czélszerű pótlék. Az itatásnál pedáns tisztaságra ügyeljünk s a baromfit mindig szemmel tartssuk, hogy az egészségi állapotában bekövetkező bármely változását azonnal észlelve, a bajt lehetőleg megelőzzük, mert a szűk tartás magában véve is kedvezőtlen állapot, miből könnyen nagyobb baj válhat.

Lépfene és sertés-orbánc. A földművelési miniszter, miután a lépfene és sertés-orbánc az ország számos vidékén tömegesen lép föl, körrendeletben szólította föl a törvényhatóságokat, hogy a kiválóan jó sikerrel alkalmazott védő oltások végrehajtását szigorúan ellenőrizzék. Ezen rendeletet a város tanácsa most kapta meg.

Az adai m. kir. fölműves iskola évváró vizsgái folyó év aug. 15-én tartatnak meg.

H I R E K.

Kérjük előfizetőinket, hogy a ki véletlenül a lapot meg nem kapná, sziveskedjék azt a kiadóhivatalnál mielőbb bejelenteni, mert több panasz érkezett a napokban, hogy a lapkihordó egyes helyekről megfeledeznek. Egyben kérjük az előfizetések megújítását, és a nyugták beváltását.

— **Jótékony főpap.** Császka György kalocsai érsek az épülőfélben levő ujvidéki róm. kath. templomnak 20,000 frtot ajándékozott. Tavaly ugyanezen célra 10,000 frtot adott s így az ujvidékieket 2 év alatt már 30,000 frtnyi jótéteményben részesítette a kegyesszívű főpásztor. — Kisebb községekben lakó hiveiről sem feledkezik meg Csáscska érsek; így — mint lapunknak írják — a kis-körösi templom kifestésére 400 frtot ajándékozott.

— **Kinevezés.** Dr. Patai Szubbotich Gyula szabadkai aljárásbíró a király ugyancsak a szabadkai járásbíróhoz járásbíróvá nevezte ki. Ha valaki megérdemelte mostanában az

előléptetést, úgy Szubbotich azok elsőbbsége, mert évek hosszú sora óta egy és ugyanazon állásban szolgálta a törvénykezést, s míg körötte egymást érték az újabb és újabb kinevezések, ő mindig csak várakozó helyzetben maradt. Fogadjon régebbi kiérdemelt kinevezetéséhez üdvözlőket!

— **Kazánrobbanásszerű szerencsétlenség** történt tegnapelőtt Ludason Vörös Gergely tanyáján. Csépeltek. A fűtő Hegedűs György nem ügyelt a gép fészerejére, túl fűtötte a kazánt és a cséplő »kazni« dobsinei nagy robbanás közt szétdurantak. A géptulajdonos Kocsis (csipai) Pált érte a legnagyobb baj, mert ballábát a géprészek összezúzták, míg a fűtő és »etető« leány csekély horzsolás árán menekültek. A súlyosan sérült embert Palicsra szállították hol Dr. Révfy fűrdőorvos adta az egész segílyt, a városban pedig a kórházi orvosok vették ápolás alá. Orvosi vélemény szerint a törés oly súlyos, hogy a szerencsétlen ember lábát amputálni kell ha életét megmenteni akarják, azonban a beteg e műtét ellen tiltakozik. A vizsgálat folyamatban van.

— **A szárazság** és a hetekig tartó tikkasztó meleg tönkre tette mezőinket, kertjeinket, kiszáradt a kutak nagyrésze, a vetemény elcse-nevéstett, s már a kukoricza ültetvények is fodros levelekkel égtek a nap sugarai alatt, míg végre péntek este megeredt a várva-várt jótékony eső, s felfrissítette egész határunkat.

— **Palics vize** rohamosan apad. Napról-napra, szemlátomást huzódik befelé a tó vize, és oly erős, hogy évezetek óta ily hatása nem volt a testre. Mint többször említettük: most volna ideje szép területet elhódítani a víztől, és rendezni a partot.

— **Kik akarnak vasutasok lenni?** A vasuti tisztképző tanfolyam igazgatósága a hivatalos lap mai számában közzétette a már nyolc év óta fennálló vasuti tisztképző tanfolyam hallgatására vonatkozó pályázatot. A tanév szeptember 1-én kezdődik és egyhuzamban 10 hónapig tart. Pályázhatnak, kik nyolc középiskolai osztályt végeztek, vagy a középiskolai érettségnek megfelelő egyéb képzettségük van. A szabályszerűen felszerelt kérvények ez év augusztus 10-étől 25-éig terjedő időben nyújtandók be az igazgatósághoz Budapest (III. Luther-utca 3.), a hol a közelebbi nyújtandók be az igazgatósághoz.

— **Állami kölcsön artézi kutakra.** A magyar kormány, tekintettel az alföldi községek nagy nagy vízhiányra s az ezzel kapcsolatos kedvezőtlen közegészségi viszonyokra, elhatározta, hogy mindazon alföldi községeknek, melyek artézi kutakat akarnak furatni, hosszabb lejáratu állami kölcsön fog nyújtani.

— **Véres verekedés semmiért.** Mult pénteken széles jó kedvvel indultak haza a bevégzett mezei munkák után Tumbász Gábor részesei. Közvetlenül utánuk hajtottak Vujkovits Márk cselédei is kik a nagy áldomás folytán még csapongóbb hangulatban voltak. A vigságot azonban egy kellemetlen baleset zavarta meg: a Tumbász béreseinek kocsikereke ugyanis eltörtött, minek következtében azoknak természetesen meg kellett állaniuk. A Vujkovits béresei erre, a helyett, hogy kikerülték volna a balul jártakat, éktelen dühbe jöttek, hogy miért állják el amazok az ő utjokat. Ebből aztán civakodásra került a dolog, minek Vujkovits béresei azzal vetettek véget, hogy Tumbász embereit kövekkel hajgálták meg, mire ez utóbbiak egyikét félholtan, szétzúzott fővel kellett a kórházba vinni. A vizsgálat erélyesen folyik.

— **A „Pest“ szálloda** kávéházi és étkező termei teljes renoválás alatt állanak. Az új bérlet Garay Ferencz arra igyekszik, hogy a szálloda helyiségeit a legújabb stylusban csinosan felszerelje. A helyiségek a hét folyamán teljesen renoválva lesznek s ekkor ünnepélyesen át fognak szolgáltatni a nagyközönségnek.

— **Mi történt az apahidai intelligenciával?** Apahidán, Erdélyben, bemegy a vendéglőbe egy ur és egy pohár sört kér. Aztán megszólítja a pincért: — Van-e itt intelligencia? — Nem tudom kérem, de mindjárt megkérdelem a gazdától. Néhány pillanat múlva visszatér. — Nagyon sajnálom, de már mind megették.

MINDENFÉLE. Jámbor gonosztevő Többszörös lopással és betöréssel vádolt ember áll a rendőrkapitány előtt, a ki sajnálkozó hangon kérde a vádlottól, ki hajdan becsületes, jómódu ember volt: »Hogy jutott idáig?« »Kérem alásan, a rendőr vezetett« — feleli a jó madár jámbor képpel. — **Mézes vaj.** Egy szaklapban olvastuk, hogy a párisi vendéglősök legutóbbi időben az írók vaj közé kevés mézet vegyitettek. A méz a vajnak — a mint mondják izre nézve is javára szolgál, emésztés tekintetében pedig szerfölött jót tesz mert az írósvaj köztudomásulag nagyon nehéz étel.

— **Búcsuztató ének.** A mint talán már ki is dobolták — újévkor szegényebb lesz az ország — »mert a kinek kétgarassa lészen — nem lesz neki egy fabatkája még sem« — És a kinek huszassal telt a zsebje — olyan lesz, mintha mi se volna benne. — Mert tetszik tudni, régebb meg van az irva, — hogy mindenneknek le kell menni sirba — s a pénz sem lehet világvégig tartó — elmul a pengő, eltűnik a bankó — Igy hát a régi négy-krajcáros réz is — most járja jámbor életének végét — s a huszkrajcáros szinte most halódik — nem ujpistit, de értek echt valódit — s újév utánra a ki hagy belőle — elteheti, jó lesz majd »szemfedő«-re! — **A japán képviselőház** kilencvennégy shizoku vagyis katonai és 206 heimin vagyis polgári képviselőből áll. Az előbbieket a plebejusok az idők folyamán háttérbe szorították. Foglalatosságukat tekintve következőleg oszlanak meg a japán képviselők: 115 paraszt, 45 kereskedő és iparos, 37 városi testületi tag, 34 kalmár, 28 jogtanácsos, 14 foglalkozás nélküli, 13 hírlapszerkesztő, 7 hivatalnok, 4 író és 3 orvos. A japán képviselőházban a majoritást tehát az agráriusok képezik. — **Ne igyunk hideg sört.**

A hideg sör ivásról érdekes felolvasást tartott egy híres svájci orvos Genfben. Erélyesen kikelt az egészség szempontjából a hideg sör ivása ellen, a mi szerinte legveszedelmesebb dolgok egyike. A vizet, a bort, a kávé tég-hidegen is meglehet inni, de a sört nem szabad, mert ez rögtön halált is vonhat maga után. Lehet 10—12 R.-nyi hideg sört szabad innunk. A gyomorkattarus eredetét egyenesen a hideg sörre vezeti vissza. A sör tulajdonképeni hazájában, Bajorországban mindenki tudja ezt s azért ott a vendéglőben a sört ivó bajor, ha söre hideg, izzó vaslemez márt bele s azt addig tertja benne, míg söre a kellő hőmérsékletet el nem éri. A sör ize, az értekezés szerint, e melegítés által egy cseppet sem változik.

CSARNOK.

Az elvárásolt „édesség“.

Szombat este történt egyik másodrangú vendéglőben, ahonnan nem ritka

eset, hogy a vendégek minden föld-rengés nélkül is ingadozva térnek haza, — hogy négy komoly ur igazán példás komolysággal hallgatta az ötödik komoly ur szakszerű fejtegetéseit a — kutyákról. Az előttük álló üres üvegek számából következtetve, már nem épen megvetendő mennyiség lehetett beléjük kebelezve a talián országból ideszár-mazott lóréből s így nem csoda, ha a négy komoly ur nem akarta elhinni az ötödik komoly urnak azon állítását, hogy:

— Mindezekből kifolyólag csak négy-féle eb van a világon: a házi-eb, a luxus-eb, a vadász-eb és a — zseb.

Mikor az ötödik komoly ur látta, hogy az ő véleménye itt nem méltányoltatik a kellő udvariassággal, sőt e komoly urak még nevetnek is hozzá egyet a bajuszuk alatt, fogta magát és kcsériségében beállott az ott muzsikáló cigánybandába nagybögősnek. Sokáig, nagyon sokáig bögözött a fekete fickók társaságában, míg végre rászánta magát a hazatérésre. Éjjel már rég elmúlt, a fecskék, ha volnának, már daloltak volna, mikor ő lassan, óvatosan osont be lakására, nehogy felébredjen a felesége. De biz' az még is csak felébredt ép abban a pillanatban, a midőn a komoly ur valamit oda csúsztatott, alvó kis gyermekük párnája alá.

— Te, mitndugtál oda a párna alá?
— kérdé felriadva.

A komoly ur még komolyabban húzta össze homlokát s a legkomolyabban mondá:

— Majd meglátod reggel.
— De még is micsoda?

A komoly ur ekkor gondos apai érdemeinek tudatában, a ki még szórakozásainak közepett is gondolt gyermekére, lassu nyomatékos hangon mondá oda a kíváncsi asszonynak:

— Hát egy kis édesség...

Reggel azután meg is találták a kis gyermek párnája alatt a — nagybögős gyantáját.

Mióta káromkodnak Magyarországon?

Erre a kérdésre a legtöbb magyar azt felelné, hogy: mióta meg van Magyarország.

Mert eltagadhatatlan tény, hogy erősen káromkodó nemzet vagyunk. Anynyira belénk van oltva ez a virtus, hogy szinte már sok.

A magyar parasztnak még a dicséretében is benne van a káromkodás, ugyannyira, hogy talán nem is képes azt mondani valaki felől, hogy „derék ember”. Ha ilyen kijelentést akar tenni, a legtöbb esetben meg is toldja, olyan módon, hogy bizony alig van köszönet benne, mert dicsérete ilye formán fog hangzani:

— Annyi bizonyos, hogy derék ember, üssön bele a háta közepébe a menydörgős mennykő!

Olyan hatalmasan tudunk káromkodni s olyan gyakran tesszük, hogy az ide vetődő idegen ezt tanulja meg legelőször.

Az osztrák tartományokból idekerülő bakatiszt pláne sokra viszi ebben a tekintetben. Kolostorban nevelt s az

életbe egyszerre kipotytyantó fiatal urnak a szeme szikrát hány, ha egy őrmestert káromkodni hall.

Ugy ki tudják már azt minálunk czifrázni, hogy igazán a netovábbját képezi minden néven nevezendő káromkodásnak. Megszólal abban a neki veszekedett fantázia is.

A magyar történelmi társulat közlönyében, a „Századok”-ban, most arról cikkezik Lehoczky Tivadar jeles régészünk, hogy „mióta káromkodnak Magyarországon?”

Utána nézett a dolognak (már t. i. annyira, amennyire ez lehetséges) s arra a meglepő eredményre jutott, hogy nálunk csakis a mohácsi vész után kezdtek el káromkodni a magyarok; mikor a válságos, szomorú idők következtek be s mikor tulságosan el volt keseredve a magyar. Legalább erre mutat az, hogy ez idő tájban hozták az első ősmert törvényt a káromkodások ellen.

Hát ha örökre eldöntetlen marad is az a kérdés (aminthogy az marad), hogy mióta káromkodnak Magyarországon; az kétségtelen, hogy a káromkodókat 1563-ban kezdték büntetni, amikor a pozsonyi országgyűlés megalkotta 42-ik törvénycikkét. Ez időtől kezdve azután egyre másra hozták az ilyen törvényeket, de természetesen eredménytelenül, mert a busuló magyarok dehogy szakítottak ezzel a szokással.

Nem érdektelen, hogy a káromkodást a katonák között is igyekeztek elnyomni; ép ott, ahol ez a furcsa virtus a legnagyobb tökélyt érte el, s ahol most is a lehető legnagyobb színvonalon áll.

A Bach-korszakban megtörtént, hogy a tulságosan is lelkiismeretes zsandárok olykor-olykor a káromkodókat följelentették, de hiába, mert a bírák meglehetősen tisztában lévén a magyarországi állapotokkal, azt mondták ki, hogy a káromkodás a magyar embernek második természete s így a közönséges cikornyás káromkodás gonosz szándéku bűnténynek nem minősíthető. A mi tényleg nagyon helyes okoskodás volt, mert ha a káromkodó magyarokat mind megbüntetnék, akkor aligha volna közöttük — büntetlen előéletű.

Cigarettnak a nagysámok.

Ez a kiállhatatlan betegség, a szép-nem dohányzása nagyon ragad. Nemcsak az éji lepkék, a naplementi kereskedők: prostituált asszonyi állatok, de még a jobb nevelésűek is kezdenek a cucliró rákapni. A renyhe, kéjben és módban uszo teremtéseknek kevés immár a pompa, a czifra ruha, meg a jó élet; hanem mikor ebéd után és este elvették ki nem fáradt testüket a diványon, elkezdenek azok a rózsás ujjak, mint a majomkarmok, füstölni valókat sodorgatni. Már a kocsikázás, lovagolás téli korcsolyázás és mindenféle egyiptomi csapás kevés a napvilági hölgyecskéknél, hanem e mellett kezdenek rácsibukolni és pöfékeini is, mint valami vén, hasznavehetetlen férfitrottlík.

Megérjük, hogy azok a kltők által úgy istenített biborajkak még bagóznak is majd. Mert eleintén a cigány Panna is csak gyöngye levelen, krumpliszáron kezdi, de azután már mikor kevés neki a rendes szüz-dohány, hát betömködi biz az a cifraillatu bagócskát.

Megérjük, hogy rápipálnak azok a modern nagysámok már nemcsak a szalonok otthonos, bizalmas szögleteiben, hanem az utcán, a sétányon is. Kihozzák magukkal budoárjukból kedves kis szivarszellenczéjüket; megsodorják a cigaretát, kérnek egymástól tüzet; rántogatják a kapuszögletekben a szalonyufákat. Az öregebbek, már t. i. a mamák és mami, a kik ezt nemesak hogy megengedik, hanem a kor hajlamainak és járványainak hódolva maguk is fölségesen ráützelnek, még a férjem uram a klubban üti a makkot; ők meg a burnátus szellenchezét czipelik magukkal, aztán ha ismerősre akadnak, felütik a kis csin-talan edényt, hogy megvendégléjk borvirágos, elhizott jó táplált orrocskájukat. A közönséges emberek feleségei pedig szagos meggyfa pipaszárat dugnak a selmecibe, aztán elcsenegetik az apuktól a kapadohányt és fogyasztják hozzá a híres majsai masinát.

Az apjukok, papák és taták, megátítik pedig csöndes megadással hajtják le fejöket és a dohányzás helyet beállnak kérődző állatkáknak, mert a gyenge női nem, a fehér és füstös nép elszippantja orruk előtt nemcsak a dohányt, de még a borocskát is; mert — mi tagadás benne — a dohányzás vele jár a betűsszentéssel és káromkodással is.

A kalap az már rég a menyecske és nagysám fejében van ilyen helyt ugyis.

Most már adjátok a nagysámok kezébe a kostók-zacsokot is, szusza-férjek!

Felelős szerkesztő és laptulajdonos

SZALAY LÁSZLÓ A. ügyvéd.

10977. tan. 1894. szám.

Hirdetmény.

Szabadka szab. kir. város tanácsa részéről ezennel közhírré tétetik, miszerint a város közönségének tulajdonát képező vágóhídi, vásárvám, helypénz, szeszes-ital behozatali és köveztvám szedési jogok f. évi augusztus hó 4-én d. e. 10 órakor a városi tanács gazdasági ügyosztályának hivatalos helyiségében tartandó nyilvános árverés útján fognak haszonbérbe adatni oly kikötéssel, miszerint az árverést megelőző napon d. e. 10 óráig a városi tanácshoz címzett és az iktató hivatalban benyújtott szabályszerűen kiállított, a megállapított bánatpénzzel ellátott zárt irásbeli ajánlatok is elfogadhatnak az utóajánlatok kizárásával.

Megjegyzendő, miszerint az árverés a fent említett jogokra külön-külön ugyanazon alkalommal fog a 192/9698/1894. sz. a. közgyűlésileg megállapított és az árverés órájáig a városi tanács gazdasági ügyosztályában a hivatalos órákon belül bármikor megtekinthető feltételek alapján eszközöltetni.
Szabadkán, 1894. július hó 10.

A városi tanács.

2-3.